

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Жанна ОЛЕКСІЧ
_____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми

«Облік і аудит»

на тему: Облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб

Здобувачки групи ОП-01а, Пуговкіної Юлії Андріївни

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Юлія ПУГОВКІНА

Керівник: к.е.н., доцентка Олена КРАВЧЕНКО _____

Консультант: фінансовий директор ТОВ «Юрист і бухгалтер» _____

Інна МОСКАЛЕНКО _____

Суми – 2024

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
к.е.н., старший викладач
_____ Жанна ОЛЕКСІЧ
_____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІНУ РОБОТУ
(спеціальність 071 «Облік і оподаткування»)
здобувачу освіти IV курсу, групи ОП-01а

Пуговкіної Юлії Андріївни

1. Тема роботи «Облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб» затверджена наказом по університету від «31» травня 2024 року №0611-VI
2. Термін подання здобувачем освіти закінченої роботи: «31» травня 2024 року.
3. Мета кваліфікаційної роботи: обґрунтування теоретичних та практичних аспектів обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Юрист і бухгалтер».
4. Об'єкт дослідження: процес ведення обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб на підприємстві «Юрист і бухгалтер».
5. Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб.
6. Кваліфікаційну роботу виконано на матеріалах наданих ТОВ «Юрист і бухгалтер», законодавчо-правових документах, періодичних економічних видань, наукових статей, ресурсах мережі Інтернет.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Термін подання: 30.04.2024 р.

У розділі 1 визначити сутність податку на доходи фізичних осіб, дослідити та узагальнити нормативно-правове регулювання обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб, оцінити його роль в соціально-економічному середовищі та проаналізувати закордонний досвід справляння даного податку, зробити висновки.

Розділ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Термін подання: 14.05.2024 р.

У розділі 2 провести аналіз загального організаційно-економічної структури ТОВ «Юрист і бухгалтер», дослідити практичний досвід справляння податку на доходи фізичних осіб, визначити проблемні сторони механізму справляння та запропонувати шляхи вдосконалення обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб.

8. Консультації з роботи.

Розділ	Прізвище, ініціали, посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Кравченко О.В.	26.03.2024	26.03.2024
2	Москаленко І.М., фінансовий директор	26.03.2024	26.03.2024

9. Дата видачі завдання: «26» березня 2024 року

Керівник кваліфікаційної роботи: _____ Олена КРАВЧЕНКО

Консультант кваліфікаційної роботи: _____ Інна МОСКАЛЕНКО

Завдання до виконання одержав: _____ Юлія ПУГОВКІНА

АНОТАЦІЯ

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 37 сторінках, зокрема список літератури з 50 найменувань, який розміщений на 7 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 2 рисунки, 1 формули та 3 додатки, розміщених на 3 сторінках.

Вдосконалення обліку розрахунку податків, зокрема податку на доходи фізичних осіб, виступає ключовим напрямком модернізації системи оподаткування в Україні. На меті країни є забезпечити справедливі умови оподаткування для всіх учасників податкових відносин та гарантувати стабільне надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджетів усіх рівнів у повному обсязі. Тому метою кваліфікаційної роботи бакалавра є обґрунтування теоретичних та практичних аспектів обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Юрист і бухгалтер».

Об'єктом дослідження в роботі є процес ведення обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб на підприємстві «Юрист і бухгалтер». Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб.

У ході виконання бакалаврської роботи були використані такі методи: аналіз наукової та нормативної літератури, дослідження та систематизація Податкового кодексу України, аналіз та порівняння зарубіжного досвіду справляння ПДФО, системний підхід до виявлення проблем справляння та пропонування шляхів покращення тощо.

Дослідження базувалися на законодавчих актах, працях науковців, навчальних посібниках та Google Trends. Для аналізу закордонного досвіду справляння податку на доходи фізичних осіб були використані статті іноземних науковців та інтернет-ресурси, зокрема дані Worldwide Tax Summaries Online місцевої PwC.

За результатами дослідження були сформульовані такі висновки:

- запропоновано впровадити прогресивну систему справляння податку на доходи фізичних осіб, що має позитивний досвід в країнах Європи;

- рекомендовано запровадити автоматичний пошук працівника за податковим номером та автоматичний розрахунок сум податків у щоквартальній звітності про суми нарахованих доходів та податків;

- розглянуто можливість справляння податку на доходи фізичних осіб за місцем реєстрації працівника, а не підприємства;

- під час практичної частини було зафіксовано низький рівень податкової обізнаності у громадян, тому рекомендовано розробити інструкції про кожен елемент податкової системи тощо.

Результати дослідження були апробовані у Віснику Сумського державного університету у вигляді статті «Вітчизняна практика та закордонний досвід справляння податку на доходи фізичних осіб», на VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції 4-5 березня 2024 р., у вигляді тез «Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні» та на підприємстві ТОВ «Юрист і бухгалтер».

Ключові слова: адміністрування податку на доходи фізичних осіб, облік, оплата праці працівників, система оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, податкові надходження до бюджету.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2024 рік

Рік захисту роботи – 2024 рік

SUMMARY

The main content of the bachelor's thesis is set out on 37 pages, including a list of 50 references, which is placed on 7 pages. The work contains 12 tables, 2 figures, 1 formula, and 3 appendices on 3 pages.

Improving the accounting for the calculation of taxes, in particular personal income tax, is a key area of modernization of the taxation system in Ukraine. The goal of each country is to ensure fair taxation conditions for all participants in tax relations and to guarantee stable personal income tax revenues to the budgets of all levels in full. The study found that personal income tax is a leader among direct tax revenues. Also, its social role should not be denied in addition to the fiscal one. After all, this tax affects all segments of the population. Therefore, the purpose of the bachelor's thesis is to analyze the theoretical and practical aspects of accounting for personal income tax payments on the example of the Lawyer and Accountant Limited Liability Company.

The object of research in this paper is the process of keeping records of personal income tax payments at the Lawyer and Accountant Company. The subject of the study is the theoretical and practical aspects of accounting for personal income tax payments.

The following methods were used in the course of the bachelor's thesis: analysis of scientific and regulatory literature, research and systematization of the Tax Code of Ukraine, analysis and comparison of foreign experience in collecting personal income tax, a systematic approach to identifying collection problems and suggesting ways to improve, etc.

The research was based on legislative acts, works of scholars, textbooks and Google Trends. To analyze the foreign experience of personal income tax collection, articles by foreign scholars and Internet resources were used, in particular, the data from Worldwide Tax Summaries Online by local PwC.

To summarize, the personal income taxation systems in Germany, Denmark and the United States were analyzed. The common feature was the functioning of a

progressive system. The advantages and disadvantages of such a system were outlined. It was also proposed to introduce this system calculated on the basis of the minimum wage.

The practical experience of submitting reports on accrued and paid income and taxes of employees to the budgets has revealed a number of shortcomings. It would be appropriate to implement an automatic search for an employee by tax number and automatic calculation of tax amounts by salary. Currently, the accountant has to enter this data manually. However, for companies with a large staff, this work is costly in terms of volume and time. There have also been problems with the system itself, so technical issues should be reviewed.

It is worth noting the distribution of personal income tax revenues between regions. Currently, the funds go to the budget where the company operates. We have proposed that the tax should go to the budget of the region where the employee is registered. This strategy will boost the economic and cultural development of all regions.

The research mentioned a low level of awareness of the tax system among citizens. The tax culture should be improved - this should be the goal of the state, which wants to build trust in the government. We recommended creating instructions on the functioning of each element of the tax system, short video or audio clips, seminars and open meetings with tax officials.

In addition, the research was tested in the Bulletin of Sumy State University in the form of an article “Domestic Practice and Foreign Experience of Collecting Personal Income Tax”, at the VIII International Scientific and Practical Internet Conference on March 4-5, 2024, in the form of theses “Taxation of Personal Income in Ukraine” and at the Lawyer and Accountant LLC.

Keywords: administration of personal income tax, accounting, payment by employees, tax system, personal income tax, tax revenues to the budget.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	11
1.1 Сутність та нормативно-законодавче регулювання податку на доходи фізичних осіб.....	11
1.2 Роль податку на доходи фізичних осіб в економіці України	16
1.3 Механізм справляння податку за кордоном.....	20
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ТОВ «ЮРИСТ І БУХГАЛТЕР»	25
2.1 Загально організаційно-економічна характеристика товариства	25
2.2 Практичні аспекти механізму справляння податку на доходи фізичних осіб.....	30
2.3 Шляхи вдосконалення обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб	36
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Податок на доходи фізичних осіб є одним із найважливіших джерел надходжень до бюджету України. Його правильне та своєчасне нарахування та сплата є важливою умовою функціонування держави, фінансування її соціальних та економічних програм. В умовах постійних змін в українському законодавстві щодо оподаткування, питання обліку розрахунків за ПДФО набуває особливої актуальності. Важливо, щоб бухгалтери володіли знаннями та навичками правильної організації обліку ПДФО, адже від цього залежить не лише фінансовий стан підприємства, але й добробут його працівників.

Питання теорії податку на доходи фізичних осіб, їх відображення в обліку, механізм справляння до бюджету розглядали в працях відомих вітчизняних діячів науки. Зокрема вчені Є.В. Кулаков, І.М. Кушал, Н.А. Абрамченко, С.П. Павленко розглядали методичні та теоретичні аспекти справляння та обліку податку на доходи фізичних осіб. Проводили аналіз його фіскальної функції науковці Л.Б. Баранник, В.М. Толочко, Т.Ф. Музика та З.М. Лободіна. Дослідили закордонний досвід та порівняли з вітчизняним О.В. Шередко, Є.С. Осипова, Г.В. Морозова та Н.Н. Семенова. Незважаючи на велику кількість існуючої літератури, вивчення податку на доходи фізичних осіб залишається важливим через його вагомість в соціальній та економічній сфері країни.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та практичних аспектів обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Юрист і бухгалтер».

Для досягнення поставленої мети було виконано ряд завдань:

- надали та узагальнили теоретичні засади обліку податку на доходи фізичних осіб;
- проаналізували нормативно-правове регулювання обліку розрахунків за податку на доходи фізичних осіб в Україні;

- визначили соціально-економічну роль податку на доходи фізичних осіб в Україні;
- оцінили закордонний досвід справляння податку на доходи фізичних осіб;
- провели аналіз фінансовий аналіз стану ТОВ «Юрист і бухгалтер»;
- дослідили практичний досвід справляння податку на доходи фізичних осіб;
- визначили проблемні сторони механізму справляння податку на доходи фізичних осіб та відображення їх в обліку;
- запропонували шляхи вдосконалення обліку з розрахунків за податком на доходи фізичних осіб.

Об'єктом дослідження в роботі є процес ведення обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб на підприємстві «Юрист і бухгалтер». Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб.

Для написання даної роботи були використані такі методи: аналіз наукової та нормативної літератури, дослідження та систематизування Податкового кодексу України, аналіз та порівняння закордонного досвіду справляння податку на доходи фізичних осіб, системний підхід до виявлення проблем справляння та запропонування шляхів вдосконалення.

Для розкриття теми дослідження були використані законодавчо-правові документи, зокрема Податковий кодекс України, методичні посібники, наукові праці вітчизняних та закордонних діячів, фінансова звітність ТОВ «Юрист і бухгалтер» та ресурси мережі Інтернет.

Результати дослідження були апробовані у Віснику Сумського державного університету у вигляді статті «Вітчизняна практика та закордонний досвід справляння податку на доходи фізичних осіб», на VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції 4-5 березня 2024 р., у вигляді тез «Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні» та на підприємстві ТОВ «Юрист і бухгалтер».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1 Сутність та нормативно-законодавче регулювання податку на доходи фізичних осіб

Взаємовідносини між державою та її громадянами охоплюють процес формування державних фінансових ресурсів, основним джерелом яких є податки. Вивчення історії виникнення та еволюції податкових зборів дозволяє зробити висновок, що податки слугують інструментом регулювання соціально-економічних процесів у державі. [1]. І саме через таку їхню функцію розкривається визначення терміну. Згідно з ПКУ податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу [2].

Залежно від того, чи стягується податок безпосередньо з об'єкта оподаткування або накладається на товари чи послуги, розрізняють прямі та непрямі податки. Слід зазначити, що об'єктом оподаткування можуть бути майно, дохід або прибуток, а також товари. Це ті об'єкти, на підставі яких виникає податковий обов'язок відповідно до ПКУ.

Непрямі податки виступають у вигляді надбавок до собівартості товару або послуги. Кінцевий споживач товару чи послуги є платником цих податків [3]. До них належить ПДВ, акцизний податок і мито.

Прямі податки стягуються з платників податків, у яких об'єктом оподаткування виступають дохід або майно. До цієї категорії входять усі прибуткові та майнові податки, такі як податок на доходи фізичних осіб, податок на майно, податок на прибуток тощо.

Розглянемо податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), який є загальнодержавним податком. Цей податок має фінансові, соціальні, економічні та політичні характеристики. З фінансової точки зору, ПДФО є одним із засобів формування місцевих бюджетів. З соціальної та політичної точки зору, він забезпечує систему вирівнювання нерівності в доходах різних

верств населення, а також регулює демографічні та соціальні показники. Економічно, ПДФО є загальнодержавним стягненням частини доходу платника на користь державного та місцевих бюджетів [4].

Згідно з IV розділом ПКУ виділяють основні елементи ПДФО, серед яких: платник податку (або суб'єкт оподаткування), об'єкт оподаткування, база оподаткування та ставки.

Платниками цього податку є:

- резиденти;
- нерезиденти;
- податкові агенти.

Резиденти мають сплачувати ПДФО як з доходів, отриманих в Україні так і закордоном. Нерезидент сплачує з доходів, отриманих тільки в Україні.

Необхідно зазначити, що нерезиденти, що отримують доходи з джерела їх походження в Україні і володіють дипломатичним імунітетом, тобто займаються дипломатичною діяльністю, не є платниками податку на додану вартість [5]. Дані привілеї повинні відповідати дійсним міжнародним договором України.

В обліку згідно з ПКУ даним податком обкладається безпосередньо дохід особи. Згідно науковця В.О. Рядінського доходом називають надходження, представлені у грошовій чи натуральній формі за конкретно визначений проміжок часу, який використовується виключно фізичною особою з метою споживання. [6]

В Україні об'єкт оподаткування визначається безпосередньо статусом особи, тобто резидент чи нерезидент. Об'єктом оподаткування резидента є [2]:

- загальний місячний або річний дохід;
- дохід, отриманий в Україні і підлягає оподаткуванню, наприклад виплата;
- іноземний дохід, отриманий за межами України;

У випадку нерезидента, то об'єктом оподаткування є:

- загальний місячний чи річний дохід, отриманий в Україні;

- дохід, який безпосередньо отриманий і оподатковується в Україні, наприклад виплата.

Аби підійти до визначення бази оподаткування, варто визначити сутність загального оподаткованого доходу. Згідно зі статтею 164 ПКУ загальний оподаткований дохід обов'язково включає:

- заробітну плату, нарахована працівнику відповідно до трудового договору;
- винагороди та інші виплати, нараховані працівнику відповідно до цивільно-правового договору;
- доходи від продажу майнових та немайнових прав;
- доходи від надання майна в оренду, лізинг або суборенду;
- пасивні доходи, зокрема доходи у вигляді вигравів і призів тощо.

Дохід, отриманий у вигляді валюти, перераховується у гривні згідно чинному курсу Національного банку України [7]. Щодо доходу у негрошовій формі, його базу оподаткування визначають за звичайними цінами, помноженими на коефіцієнт, який розраховують за допомогою формули (1.1):

$$K = \frac{100}{(100 - Cn)} \quad (1.1)$$

де К – коефіцієнт;

Сп – ставка податку, встановлений для конкретного доходу згідно ПКУ.

Маємо підкреслити, що є доходи, які не включаються до загального оподаткованого доходу. Згідно зі статтею 165 ПКУ не включають такі доходи:

- суми соціальної та державної матеріальної допомоги, зокрема грошові компенсації особам з інвалідністю, субсидії та дотації;
- сума виплат чи відшкодувань, крім заробітної плати та відшкодувань, передбачених цивільно-правовими договорами;
- сума єдиного внеску на обов'язкове загальнодержавне страхування, сплачених роботодавцями;

- кошти, призначені на відрядження або підзвіт;
- аліменти;
- кошти, що надаються на медичне обслуговування з благодійного фонду чи від роботодавця;
- сума стипендії, що не перевищує прожитковий мінімум тощо.

Щодо наступного елементу, ставки податку, хочемо звернути увагу на історичні факти його зміни (табл. 1.1) В період з 1992 по 2003 рік в Україні діяв прибутковий податок (наразі ПДФО), який стягувався з платників за прогресивною шкалою (від 10% до 40%). Прогресивна система оподаткування, яка передбачала збільшення розміру податку із зростанням доходу громадян, була змінена новим законом України від початку 2003 року [8]. Цей закон впроваджує пропорційну систему оподаткування та встановлює однакові ставки податку на доходи фізичних осіб для всіх громадян, незалежно від розміру їхнього доходу. Згідно з розділом IV Податкового кодексу України, наразі діє ставка у розмірі 18% від величини доходу платника податку.

Таблиця 1.1 – Ставки податку на доходи фізичних осіб [8,9]

	2004-2006 рр.	2007-2014 рр.	2015 р.	2016 р. - нині
Ставка ПДФО	13%	15%	15% та 20%	18%

Окрім стандартної ставки 18%, дозволяється в Україні оподаткування за іншими ставками (0% та 5%) [10].

Ставка податку становить 0% щодо доходів:

- вартість рухомого майна чи нерухомості, сума страхових виплат, що мають успадковуватися особою, котра має статус інваліда I групи, дитини-сироти чи дитини-інваліда, яка позбавлена батьківського піклування;
- вартість майна, яке успадковує член сім'ї першого (батьки, дружина чи чоловік, діти) та другого ступенів споріднення (брати чи сестри, дід чи баба, онуки) тощо.

Ставка податку становить 5% щодо доходів:

– вартість об'єкта спадщини, яке успадковує не член сім'ї першого та другого ступенів спорідненості тощо.

Загалом нормативне регулювання ПДФО та відображення його в обліку не обмежується виключно ПКУ. Враховуючи обставини та особливостей життєдіяльності людей, то також слід керуватися певними документами:

- Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», так як для учасників бойових дії (на яких поширюється дія цього закону) є пільги [11];

- Земельний кодекс України, так як є певна діяльність, котра не включається до оподаткованого місячного доходу [12];

- Сімейний кодекс України, норми якого регулюють питання щодо майна, аліментів, а отже розмір і суб'єкта платника ПДФО [13].

- Наказ «Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи» [14] тощо.

Також на сайті Верховної Ради України наявні листи, роз'яснення уточнення щодо певних питань механізму справляння ПДФО. Наприклад, є роз'яснення від податкової в Одеській області про те, чи є потреба у відображенні наданих послуг під час відрядження у додатку до звітності про сум нарахованих доходів та сплачених податків [15].

Отже, громадянин держави має провести обов'язковий платіж до бюджету – податок. Сутність та основні елементи цих податків визначає ПКУ, зокрема теоретичні аспекти щодо ПДФО. Кодекс надає чітке визначення щодо платників, об'єктів та бази оподаткування, містить перелік доходів, які підлягають оподаткування або не підлягають. Ми визначали, що платниками ПДФО можуть бути резиденти, нерезиденти та податкові агенти. Об'єкт оподаткування та база оподаткування залежить від країни походження доходів та виду доходів чи виплат. Наразі діє пропорційна ставка податку у розмірі 18%. Проте Україна мала досвід прогресивної системи оподаткування. Також

є інші ставки на ряд певних видів доходів та виплат. Щодо регламентації ПДФО окрім ПКУ слід враховувати також окремі аспекти в залежності від обставин.

1.2 Роль податку на доходи фізичних осіб в економіці України

Актуальність дослідження підкреслюється також динамікою запитів про ПДФО та оподаткування доходів фізичних осіб в Google Trends за останні п'ять років в Україні. Згідно з даними Google Trends протягом 2019-2024 років спостерігається стійке зростання інтересу до ПДФО в Україні. Це свідчить про те, що дана тема є актуальною не лише для науковців та бухгалтерів, але й для широкого загалу (додаток А).

Зростання запитів про ПДФО можна пояснити низкою факторів, зокрема:

1) змінами в податковому законодавстві, адже за останні п'ять років в Україні було внесено ряд змін до законодавства щодо ПДФО. Це призвело до того, що платникам податків стало складніше розібратися в тонкощах оподаткування своїх доходів;

2) зростанням податкової свідомості населення, так як українці стали більш обізнаними про свої податкові зобов'язання. Це призвело до того, що вони почали частіше шукати інформацію про ПДФО в Інтернеті;

3) розвитком онлайн-послуг, бо завдяки розвитку онлайн-послуг українці отримали можливість отримувати інформацію про ПДФО та сплачувати податки онлайн. Це зробило процес оподаткування більш зручним та доступним.

Отже, є очевидним, що податки відіграють ключову роль в житті громадян, формуванні бюджету країни й окремих місцевих. ПДФО є вагомим частиною держави, бо він дає змогу:

- обкладати доходи, отриманих з різних джерел;
- торкатися інтересів усіх верств населення держави;

- підтверджувати принципи податкової системи, а саме: рівність усіх платників податку; соціальна справедливість; рівномірність та зручність сплати; єдиний підхід до встановлення податків та збору;
- змінювати розмір кінцевих доходів, не зачіпаючи відповідність між оплатою праці та результатом.

Характерно, що податок на додану вартість займає провідне місце в формуванні місцевих бюджетів. Проаналізуємо нормативи зарахування ПДФО до місцевих бюджетів (табл. 1.2) [16]. 60% надходжень ПДФО залишається у бюджеті міст обласного значення, об'єднаних територіальних громад та районних. ПДФО, що справляється на території міста Києва, зараховується до бюджету Києва у вигляді 40%. Серед прямих податкових надходжень до Бюджету України головне місце відводиться податку на доходи фізичних осіб [17]. Такий результат досягається завдяки ефективній взаємодії елементів податкової системи та діяльності податкових органів, які здійснюють адміністрування та контроль за сплатою податків. У кожній територіальній одиниці функціонує податковий орган, наділений повноваженнями, делегованими Міністерством фінансів України.

Таблиця 1.2 – Нормативи зарахування ПДФО до місцевих бюджетів [16]

Вид податку	Бюджет міста Києва	Обласні бюджети	Бюджет міст обласного значення	Бюджет ОТГ	Районні бюджети
Податок та збір на доходи фізичних осіб	40%	15%	60%	60%	60%

Розглянемо необхідність існування податку на доходи фізичних осіб. Після аналізу інформації про справляння ПДФО, що надходить у Зведений бюджет, ми дійшли до висновку, що цей податок є значущою частиною фінансового стану держави (табл. 1.3). Дані розрахунки свідчать про тенденцію збільшення до 2022 року. Різкий спад показника спричинене

початком повномасштабних військових дій в Україні. А саме через зменшення робочих місць та масового виїзду людей закордон [18,19].

Таблиця 1.3 – Податкові надходження до Зведеного бюджету України [17]

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Податкові надходження, млн. грн.	986 348,5	1 070 321,8	1 136 687,2	1 453 804,1	1 343 255,0
ПДФО, млн. грн.	229 900,6	275 458,5	295 107,3	349 785,5	420 672,6
ПДФО як відсоткова частина, %	23,3	25,7	26	24	31,3
Абсолютне відхилення, млн грн	-	83 973,3	66 365,4	317 116,9	-110 549,1

Для більш справедливого вирівнювання доходів верств населення податкова система України надає податкові соціальні пільги. Завдяки цій пільги платник ПДФО має змогу зменшити податкове навантаження. На застосування пільги має право громадянин, заробітна плата якого менша місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи на 1 січня конкретного періоду [20]. Пільга може бути у розмірі 50, 100, 150 чи 200% прожиткового мінімуму. Також згідно з ПКУ права на пільгу мають:

- одинока матір чи батько, вдова чи вдівець, опікун (з розрахунком на кожну неповнолітню дитину);
- особа, що утримую дитину-інваліда (з розрахунком на кожну неповнолітню дитину-інвалід);
- постраждалі від Чорнобильської катастрофи (за умови першої чи другої категорії);
- особи, що здобувають освіту (аспіранти, студенти, учні);
- інваліди, віднесені до першої чи другої категорії;
- учасник бойових дій згідно з Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» тощо;

Також держава надає податкові знижки з ПДФО. На витрати під час конкретного періоду, підтвержені розрахунковими та платіжними документами, застосовується знижка. Згідно ПКУ до витрат, що включають податкові знижки, відносять:

- частина процентних суми, за користування іпотечним житловим кредитом;
- сума коштів або майно у вартісному вимірнику, що є у вигляді благодійних внесків чи пожертвувань;
- сума коштів, сплачених закладам охорони здоров'я для компенсації вартості лікування, у тому числі для придбання ліків (окрім косметичного лікування, протезування зубів з використанням гальванопластики чи порцеляни, лікування алкогольної чи тютюнової залежності);
- сума виплат страхових платежів та пенсійних внесків тощо.

На податкову знижку може розрахувати виключно резиденту, він повинен обов'язково мати реєстраційний номер облікової картки платника. Якщо за звітній рік платник не скористався знижкою, то на наступний рік знижка не переноситься.

Державна фіскальна служба України відповідає за адміністрування та контроль своєчасності, повноти та правильності сплати податку на доходи фізичних осіб до державного та місцевих бюджетів. Наразі основним методом контролю є проведення перевірок. Однак, слід зазначити, що цей підхід є витратним через необхідність залучення кваліфікованих фахівців та значний час, потрібний як для контролюючих органів, так і для платників податку. [21]. Результатами таких перевірок визначається відповідність платника нормам ПКУ.

Втім, цей метод контролю має свої недоліки, такі як неможливість охоплення всіх роботодавців, що сприяє розвитку тіньової економіки та виплатам "в конверт" [22,23]. Визначення повноти сплати ПДФО стає більш

складним і, іноді, навіть неможливим. Ця проблема стає однією з ключових для органів Державної Фіскальної служби.

Державна система адміністрування ПДФО в Україні визнається неідеальною, а з серйозними проблемами [24]

- порушення принципу соціальної справедливості;
- існування тіньової економіки та виплат "в конверті»;
- податкове навантаження розподіляється нерівномірно, при цьому особи з меншим рівнем доходу сплачують податок на доходи фізичних осіб за тією ж самою ставкою, що й особи з високим рівнем доходу.

Одне з невирішених аспектів стосується нерівномірних обсягів фінансування на рівні місцевих бюджетів. Значна частина заробітної плати, яку відраховують, залишається в території, де працює конкретна особа [25]. Для вирішення цього питання пропонується розподіляти податкові надходження у вигляді ПДФО між місцем роботи та місцем прописки. Такий підхід сприятиме соціально-економічному розвитку всіх регіонів, але потребує додаткових трудових ресурсів ДПС.

Отже, ПДФО є вагомим податком для кожної верстви населення. Тому займає лідерську позицію серед надходжень прямих податків до Бюджету України. Проте податок не зараховується в повній сумі до конкретного бюджету, він розподіляється між бюджетом країни, обласними, міськими та районними. Його справляння контролює Фіскальна служба України. Також про відчуття суттєвого податкового тягара свідчить наявність податкових знижок та податкових соціальних пільг для вразливої версти населення. Наприклад, для одинокої матері неповнолітніх дітей чи інваліда першої групи.

1.3 Механізм справляння податку закордоном

Загалом немає уніфікованого стандарту справляння ПДФО. У більшості країнах Європи питання ПДФО регулюють на місцевому рівні, тобто органи місцевого самоврядування [26]. Також поширеним є те, що справляння податку

відбувається за прогресивною шкалою. Наприклад, у Франції ставка ПДФО варіюється від 14% до 45% в залежності від розміру доходу особи [27]. Також таку систему підтримують Австрія, Бельгія, Польща, Чехія, Нідерланди, Італія, Литва тощо. Дана система є більш справедливою по відношенню до різних верств населення.

Закордоном платниками ПДФО можуть виступати фізична особа, подружня пара чи сім'я. В сучасних податкових системах різних країн світу значущу роль відіграє концепція "граничного доходу". Цей показник визначає мінімальний рівень отриманого платником податку доходу, з якого починається його оподаткування. У розвинених країнах система оподаткування прибутків побудована таким чином, що величина "граничного доходу" залежить від низки факторів. До таких факторів належать:

- кількість дітей платника податку;
- сімейний стан платника податку;
- система оподаткування.

Зазвичай, наявність дітей в сім'ї платника податку передбачає пільги у вигляді збільшення граничного доходу, з якого починається оподаткування. Це стимулює народжуваність та підтримує сімейні цінності. В деяких країнах використовується система роздільного оподаткування доходів подружжя, коли граничний дохід розраховується для кожного з них окремо [28]. А також наприклад, одружені пари можуть мати пільгові умови оподаткування порівняно з неодруженими платниками.

Для більше детального аналізу було обрано такі країни у якості закордонного досвіду: Німеччина – одна з успішних країн Європи, Данія – одна з скандинавських «найщасливіших» країн, США – один з світових лідерів.

Щодо Німеччини фізичні особи-резиденти мають оподатковуватися податком на їхні доходи з усього світу. Проте фізичні особи-нерезиденти мають утримувати податок лише з доходу джерела в Німеччині. Наразі діє прогресивна ставка податку на доходи фізичних осіб (табл. 1.4).

Таблиця 1.4. Ставки ПДФО в Німеччині [29]

Ставка податку (%)	Діапазон оподаткованого доходу самотнього платника (євро)		Діапазон оподаткованого доходу одруженого платника (євро)	
	Від	До	Від	До
0	0	11,604	0	23,208
14-42 (зростають)	11,604	66760	23,208	133520
42	66760	277825	133520	555650
45	277825	і вище	555650	і вище

До доходу одруженого платника включають, окрім заробітної плати подружжя, також прибуток від сільськогосподарської діяльності, прибуток від цінних паперів, нерухомості, гонорари.

Слід зазначити, що в Німеччині діють так звані загальні податкові знижки. Задokumentовані витрати можуть бути відраховані фізичною особою з податкових зобов'язань, якщо ці витрати не були відшкодовані роботодавцем. Податкові знижки для працівників включають [30]:

- витрати на проїзд з роботи на роботу;
- професійна література;
- робоче обладнання;
- дистанційна робота тощо.

У «найщасливішій» країні – Данії теж діє прогресивна система оподаткування. Резиденти цієї країни мають повну податкову відповідальність і мають оподатковувати свої доходи з усього світу. Нерезиденти мають обмежені податкові зобов'язання перед Данією. Згідно з розділом II Закону про податки в Данії підлягають оподаткуванню доходи нерезидента у вигляді заробітної плати (робота в Данії) [31], доходу від власності, розташована в Данії, дивідендів від данських корпорацій тощо. Ставка цього податку в Данії є однією з найвищих не лише в Європі, а й у всьому світі. Податкова ставка в середньому становить 53 %.

Механізм сплата податку на доходи фізичних осіб в даній країні є складним. Ставки залежать від джерела доходу . При нарахуванні податку застосовуються такі види доходів [32]:

- особисті доходи (заробітна плата, пенсія, пільги тощо);
- дохід від капіталу (процентний дохід/витрати, чистий оподатковуваний приріст капіталу тощо);
- дохід, що підлягає оподаткуванню (до особистого доходу додається капітальний дохід);
- дохід від акцій (дивіденди);
- вартість майна, розташованого в Данії чи за кордоном.

Ставка на особисті доходи варіюється з 12,09% до 15,00% залежно від величини доходу. Найвищу ставку застосовують, якщо особистий дохід перевищує 568 900 данських крон після вирахування 8% податку на ринок праці. До категорії місцевих податків відносять комунальний податок з оподаткованого доходу, що становить 25,018%, та податок на ринок праці з особистісного доходу зі ставкою 8% [33].

Сполучені Штати Америки теж підтримують прогресивну систему оподаткування. Фізичні особи-резиденти оподатковують свої доходи з усього світу. Нерезиденти оподатковуються податком на доходи з джерел США. Ставки на ПДФО в країні варіюються залежно теж від статусу особи, тобто самотня чи одружена (табл. 1.5).

Таблиця 1.5. Ставки ПДФО у США [34]

Ставка податку (%)	Діапазон оподаткованого доходу самотнього платника (дол. США)		Діапазон оподаткованого доходу одруженого платника (дол. США)	
	Від	До	Від	До
10	0	11 000	0	22 000
12	11 001	44 725	22 001	89 450
22	44 726	95 375	89 451	190 750
24	95 376	182 100	190 751	364 200
32	182 101	231 250	364 201	462 500
35	231 251	578 125	462 501	693 750
37	578 126	і вище	693 751	і вище

Варте уваги те, що у Сполучених штатах є окремі прогресивні ставки для головних у домогосподарстві. Вони також можуть бути від 10% до 37% залежно від доходу.

У США виключаються такі види доходів, як відсотки за облігаціями, випущеними владою штатів чи місцевими органами управління, деякі види виплат із приватних та державних фондів соціального страхування тощо.

Варто звернути увагу, що в США діє альтернативний мінімальний податок. Його запровадили для осіб з великим достатком. Ставки цього податку теж залежать від статусу особи (самотня чи одружена). Станом на 2023 рік ставка становить 28% для платників з доходом у 220 700 доларів США або для одружених осіб – 110 350 доларів США [35].

У разі не проживання на території країни Європи, громадянин продовжує нести податковий обов'язок. В такому випадку застосовується Угода про уникнення подвійного оподаткування. Україна – не виняток. Наразі є чинними договори з більше 70 країнами, наприклад Швеція, Норвегія, Литва, Латвія тощо [36]. Сутність даних угод полягає в тому, що ПДФО, сплачений за кордоном, зараховується в зменшення податкових зобов'язань.

Отже, закордоном поширена практика прогресивної системи оподаткування. В Німеччині та США розміри ставок ПДФО залежить не тільки від розміру доходу, а також від сімейного статусу особи. Таким чином, "граничний дохід" є важливим інструментом державного регулювання податкових відносин, який використовується для стимулювання певних моделей поведінки платників податків, а також для забезпечення соціальної справедливості в системі оподаткування. Також є практика податкових знижок на певні види товарів. Спільним є те, що доходи резидентів оподатковують як вітчизняного так і іноземного походження. Нерезиденти сплачують податок тільки з доходу отриманого в конкретній країні. Задля зменшення податкового тягара були створені Угоди про уникнення подвійного оподаткування. Україна бере в цьому участі та має широкий перелік чинних угод з країнами.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ТОВ «ЮРИСТ І БУХГАЛТЕР»

2.1 Загально організаційно-економічна характеристика товариства

Товариство з обмеженою відповідальністю “Юрист і бухгалтер” є юридичною особою, що надає аутсорсингові послуги з ведення бухгалтерії юридичним та фізичним особам. Дана організація є господарським товариством, що має статутний капітал, поділений на частки згідно установчим документом - Статут. Вищим органом управління юридичної особи є загальні збори учасників.

ТОВ бере початок з 22.12.2011 року за основною класифікацією видів економічною діяльністю (КВЕД) 69.10 - діяльність у сфері права. Також діяльність даної юридичної особи дозволена в межах КВЕДів:

- надання інших інформаційних послуг, н.в.і.у (63.99);
- консультування з питань комерційної діяльності й керування (70.22);
- діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування (69.20).

З податкового боку ТОВ “Юрист і бухгалтер” є платником податку на прибуток та знаходиться на спрощеній системі оподаткування, а саме: платник єдиного податку на 3-тій групі. Товариство сплачує 5% від суми доходу без сплати податку на додану вартість.

Задля більш точного та оперативного ведення обліку, було вирішено провести його автоматизацію. Було застосовано систему «1С Бухгалтерія»

Також товариство є платниками ряд податків: єдиний податок, єдиний соціальний внесок, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір, податок на прибуток підприємств.

Підприємство функціонує завдяки доходам, отриманими при наданні бухгалтерських консультацій та при ведені бухгалтерських справ клієнтів. Клієнтами є як фізичні особи-підприємці, так і товариства з обмеженою

відповідальністю. Станом на 2024 рік працевлаштовано 9 осіб. У складі товариства директор, фінансовий директор, головний бухгалтер та 6 бухгалтерів.

Для оцінки фінансового стану підприємства були розраховані основні економічні показники за даними з фінансової звітності малого підприємства за 2021-2023 років (табл. 2.1)

Таблиця 2.1 – Аналіз ліквідності ТОВ «Юрист і бухгалтер» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст (відхилення)	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,70	18,70	87,52	17	68,82
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,58	18,69	87,62	17,11	69,93
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1	1,9	1,0	1,8	-8

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності компанії

З метою оцінки стану оборотних активів в разі їх реалізації на поточні зобов'язання використали систему показників ліквідності. Коефіцієнт поточної ліквідності має зростання за 3 роки. Враховуюче збільшення показника на 68,82 відсоткові пункти (в.п.), можемо стверджувати, що 2021 рік – був кризовим. У 2023 році підприємство мало 87,52 гривні на кожен гривню поточних зобов'язань. Така картина свідчить про можливість високої довіри до нас зовнішніми користувачами. Також маємо позитивну ситуації з показником швидкої ліквідності за досліджуваний період. Даний коефіцієнт є більш точним, так як дозволяє виключити менш ліквідні оборотні активи.

Про ефективну стратегію управління компанії доречно визначити також коефіцієнт абсолютної ліквідності [37]. Його доречність визначається в тому, що він враховує виключно гроші та їх еквіваленти як оборотний актив [36]. Необхідно відміти зростання на 1,8 в.п. у 2022 році порівняно з 2021 роком. У 2021 році показник був на межі нормативного значення знизу, що могло

призвести до залучення позикових коштів або навіть реалізації активів. У 2023 році підприємство зазнало зменшення на 8 в.п., як наслідок, на кожен гривню поточних зобов'язань припадає 1 гривня грошових коштів та їх еквівалентів.

Загалом показники ліквідності ТОВ «Юрист і бухгалтер» мають нормативні значення, що свідчить про здатність швидко конвертувати актив для погашення поточних заборгованостей. Також додатково слід розрахувати показники фінансової стійкості підприємства (табл. 2.2)

Таблиця 2.2 - Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Юрист і бухгалтер» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст (відхилення)	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	8,23	10,99	5,64	2,76	-5,35
Коефіцієнт фінансування	0,11	0,09	0,15	-0,02	0,06
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,59	0,06	0,01	-0,53	-0,05
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,06	0,01	0,01	0,05	0

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності компанії

Розрахунок коефіцієнту автономії дозволяє оцінити здатність підприємства профінансувати свою діяльність за рахунок власних фінансових ресурсів. За досліджуваний період даний показник є відносно високим, що свідчить про можливість зростання компанії, збільшення обсягу продажів. У 2023 році спостерігаємо зменшення даного показника на 5,35 в.п., проте зберігаємо високий рівень. Тобто у 2023 році ми здатні профінансувати за рахунок власних коштів всі наші активи. Щодо коефіцієнту фінансування, то спостерігаємо відсутність стабільної діяльності. Слід звернути увагу, що зменшення коефіцієнта відбувається в 2022 році у порівнянні з попереднім,

саме тоді коли почалась повномасштабна війна, що обмежувало повноцінну підприємницьку діяльність.

Показник забезпеченості власними оборотними засобами демонструє нашу можливість профінансувати оборотних капітал за рахунок власних оборотних коштів. ТОВ «Юрист і бухгалтер» доводить, що має нормативні значення такого показника. Проте фіксуємо зменшення даного показника за досліджуваний період. Станом на кінець 2023 року підприємство має змогу профінансувати 10% всіх оборотних активів за рахунок власного капіталу. З метою підвищення даного показника слід оптимізувати структуру активів, залучити додаткові кошти власників або реінвестувати чистий прибуток.

Щодо коефіцієнту маневреності власного капіталу, то значення є нормативними і стійкими за досліджувані роки. Власний капітал підприємства не використовують в повсякденній діяльності чи для погашення заборгованості.

Для узагальнення фінансової ефективності роботи діяльності розрахували показники ділової активності (табл.2.3). До уваги взяли оборотні активи, дебіторську заборгованість, оборотні засоби та власний капітал.

Таблиця 2.3 - Аналіз ділової активності ТОВ «Юрист і бухгалтер» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст (відхилення)	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт оборотності активів	0,95	3,19	1,85	2,24	-3,4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,14	1,90	1,52	0,76	-0,38
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	0,95	3,18	1,58	2,23	-1,6
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,15	0,48	0,32	0,33	-0,16

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності компанії

Проведений розрахунок коефіцієнту оборотності активів свідчить про нестабільність використання даних активів. Якщо у 2022 році на кожен гривню залучених коштів було надано послуг на суму 3,19 грн, то у 2023 році – 1,85 грн. Даний показник є нормативним для даного підприємства. У зв'язку з негативною тенденцією росту показника було запропоновано продати частину невикористаних активів.

Аналогічною за досліджувани роки є ситуація з коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості. У 2023 році зафіксували зменшення показника на 0,38 в.п. Такий стан справ вимагає оптимізувати процес повернення коштів підприємству від клієнтів. Також варто переглянути умови праці з клієнтами, обговорити та встановити більш чіткі терміни сплати за надані нами послуги.

Показник коефіцієнту оборотності оборотних засобів знаходиться в межах норми за досліджуваний період. Проте як попередній має негативну тенденцію у 2023 році в порівнянні з попереднім.

Співвідношення чистого доходу до середньорічної суми власного капіталу демонструє показник коефіцієнту оборотності власного капіталу. Даний показник знаходиться у допустимих межах та має тенденцію до зменшення. В даному випадку слід працювати в напрямку збільшення обсягу збуту послуг.

Отже, проведений загальний організаційно-економічний аналіз ТОВ «Юрист і бухгалтер» дав уявлення про стан підприємства. Організація спеціалізується на аутсорсингу та наданні інформаційних послуг. Має автоматизований облік на самому підприємстві. Звертаючи увагу на результати розрахунків показників ліквідності підприємства, маємо висновок, що організація здатна покрити власні поточні заборгованості за рахунок оборотних активів. Всі показники знаходяться в межах норми або вище. Аналіз фінансової стійкості надав нестабільні результати. Зокрема через початок військових дій безпосередньо на Сумщині у 2022 році, маємо тенденції на зменшення даних показників фінансової стійкості. Щодо

оборотності окремих елементів, а саме: активів, дебіторської заборгованості, засобів та власного капіталу, також маємо тенденцію до зменшення. Було запропоновано продати невикористані активи, переглянути договори та терміни сплати з клієнтами та збільшити обсяг реалізацій послуг.

2.2 Практичні аспекти механізму справляння податку на доходи фізичних осіб

На практиці в ТОВ «Юрист і бухгалтер» маємо справу зі справленням податку на доходи фізичних осіб. Це є обов'язкова попередня робота перед виплатою працівникам, а саме: сплатити податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок та військовий збір.

За звичайних умов (стандартна ставка 18%, мінімальна заробітна плата, відсутність підстав для податкових знижок) відрахування ПДФО відбувається наступним чином:

- нарахування заробітної плати – 8000 грн (грошова винагорода згідно трудового договору від роботодавця);
- відрахування ПДФО 1440 грн за реквізитами, наданими на сайті Головного управління ДПС у конкретній області (табл. 2.1)
- одночасно відбувається сплата ЄСВ та військового збору;
- проводимо виплату заробітної плати 6740 грн працівнику.

Таблиця 2.4 – Реквізити для сплати ПДФО у м. Суми [38]

Код сплати	101
Отримувач	ГУК Сум.обл/Сумська МТГ/11010100
Код отримувача (ЄДРПОУ)	37970404
Банк отримувача	Казначейство України (ел. адм. подат.)
Номер рахунку (IBAN)	UA348999980333149340000018540
Код класифікації доходів бюджету	11010100
Призначення платежу	ПДФО за першу (другу) половину ____ (місяць) 2024 року

Варто зауважити, що механізм сплати податкових платежів може різнитися в залежності від банку, в якому особа обслуговується. Одним з

банків, де найменше потребує реквізитів для сплати є «ПриватБанк» (рис. 2.1). Також слід звернути увагу, що банк не дозволяє провести виплату працівникам, якщо попередньо не були відраховані податки.

Отримувач

Код ЄДРПОУ: 37970404
 Найменування: ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ КАЗНАЧЕЙСТВА
 Номер рахунку: UA34 899998 0 333149340000018540
[У отримувача немає ЄДРПОУ/ПН](#)
 Казначейство України

Сума: 1 440.00

Код виду сплати: 101 - Сплата суми податків, зборів, платежів, єдиного в

Призначення платежу: ПДФО за першу половину квітня 2024 року 40/140

Додаткова інформація

Залишити коментар підписанту

Підписати SmartID та відправити | Зберегти без відправлення | Скасувати платіж

Рисунок 2.1 – Платіжне доручення про сплату ПДФО

У разі наявності податкової соціальної пільги (ПСП) процедура відрахування ПДФО дещо змінюється. Граничний розмір доходу працівника, який дозволяє застосувати ПСП у 2024 році становить 4 240 грн (Додаток Б) [39]. Наприклад, на ФОП Квітковій А.П. працевлаштована одинока матір, на утриманні якої є дві неповнолітні дитини, одна з яких інвалід. Згідно з чинною Постановою «Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги» працівник має надати ряд документів [40]:

- заява про застосування ПСП (додаток В);
- копія свідоцтва про народження дитини (у випадку звернення опікуна
- копія рішення органу опіки і піклування про встановлення опіки чи

піклування; у разі звернення вдови/вдівця – копії свідоцтво про шлюб та свідоцтво про смерть);

- медичний висновок;
- пенсійне посвідчення дитини або довідку медико-соціальної експертизи для заявника, який утримує дитину-інваліда віком від 16 до 18 років.

Працівник має право на ПСП у розмірі 200% базової суми пільги. Так як її заробітна плата у сумі 8000 грн не перевищує розмір граничного доходу у сумі 8480 грн. Станом на 2024 рік базова сума пільги становить 2271 грн, для нашої працівниці ця сума подвоюється і становить 4542 грн. Щодо механізму справляння ПДФО, то маємо від заробітної плати відняти ПСП та помножити на ставку 18%.

$$\text{ПДФО} = (8000 - 4542) * 0,18 = 622,44 \text{ грн}$$

Виплата лікарняних також супроводжується виплатою податків: ПДФО, ЄСВ та військового збору (табл. 2.5). Варто звернути увагу, що виплата ПДФО здійснюється з нарахованих лікарняних у розмірі 18% з рахунку 2604, призначений для операцій з Фондом соціального страхування України [41]. Банк перевіряє факт оплати податків, тільки потім проводить виплату працівнику.

Таблиця 2.5 – Відображення в обліку нарахування та сплати ПДФО при виплаті лікарняних

№	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	Нараховано лікарняні за перші 5 днів	949	663	2000
2	Нараховано лікарняні за наступні 5 днів за рахунок Пенсійного фонду України	378	663	2000
3	Нараховано загальну суму військового збору	663	642	60
4	Нараховано загальну суму ЄСВ	949	651	880
5	Нараховано загальну суму ПДФО	663	641	720
6	Надійшли лікарняні на спеціальний рахунок з Пенсійного фонду України	313	378	2000
7	Сплачено ПДФО з коштів ТОВ «Юрист і бухгалтер»	641	311	360

Продовження таблиці 2.5

8	Сплачено військового збору з коштів ТОВ «Юрист і бухгалтер»	642	311	30
9	Виплата лікарняних за рахунок ТОВ «Юрист і бухгалтер»	663	311	1610
10	Сплачено ПДФО з коштів спеціального рахунка Пенсійного фонду України	641	313	360
11	Сплачено військовий збір з коштів спеціального рахунка Пенсійного фонду України	642	313	30
12	Виплата лікарняних з коштів спеціального рахунка Пенсійного фонду України	663	313	1610
13	Сплачено ЄСВ збору з коштів ТОВ «Юрист і бухгалтер»	651	311	880

Для відображення у обліку сум нарахованого ПДФО використовують субрахунок 641 «Розрахунок за податками». За кредитом цього рахунку показують нарахування податку, а за дебетом його перерахування до бюджету, тобто сплату. При рознесенні операцій в 1С кореспонденція рахунків має такий вигляд (табл. 2.6)

Таблиця 2.6 – Відображення в обліку нарахування та сплати ПДФО при виплаті заробітної плати

№	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	Нараховано заробітна плата працівникам адміністрації	92	661	30000
2	Нараховано ПДФО	661	641	5400
3	Нараховано військовий збір	661	642	450
4	Нараховано ЄСВ	661	651	6600
5	Сплачено ПДФО	641	311	5400
6	Сплачено військовий збір	642	311	450
7	Сплачено ЄСВ	651	311	6600
8	Проведена виплата заробітної плати працівникам адміністрації	661	311	24150

Підсумковим етапом є подання звітності «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску» за кожен квартал. Термін подання звіту становить 40 днів після звітного періоду. Даний звіт містить сам Розрахунок та 6 додатків [42]:

- додаток 1 «Відомості про нарахування заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам»;
- додаток 2 "Відомості про осіб, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або при народженні дитини, усиновленні дитини...»
- додаток 3 «Відомості про осіб, які проходять строкову військову службу»;
- додаток 4ДФ «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору»;
- додаток 5 «Відомості про трудові відносини осіб та період проходження військової служби»;
- додаток 6 «Відомості про наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства»;

При заповненні даної звітності ми заповнюємо сам Розрахунок та додатки 1 і 4. У 4 додатку відображають доходи працівника, сума нарахованого і сплаченого ПДФО і військового збору (рис. 2.2).

При заповненні обов'язково треба вказати квартал, номер місяця та номер розрахунку. В першому розділі додаються дані про кожного працівника окремо. Ідентифікація працівника відбувається за допомогою РНОКПП або за паспортом в графі 2. Суми нарахованого і перерахованого до бюджету ПДФО проставляється в графах 4а і 4. У разі наявності ПСП обов'язком є заповнення графи 9 [43]:

- «01» якщо ПСП базова була застосована;
- «02» якщо ПСП у розмірі 150% або підвищена для дітей на основі ПСП у розмірі 150%;
- «03» якщо ПСП у розмірі 200%
- «04» якщо ПСП для дітей.

10510409

Відомість про одержання
(шляхи контролюючого органу)

Додаток 4 ДФ
до податкового розрахунку сум доходу, нарахованого
(сплаченого) на користь платників податків - фізичних
осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум
нарахованого єдиного внеску
(пункт 4 розділу IV) (у редакції наказу Міністерства
фінансів України від 02.03.2023 року № 113)

01	Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору						011	Звітний	X	
							012	Звітний новий		
							013	Уточнюючий		
02	Звітний (податковий) період	2024	2	1	1	1				
		(рік)	(квартал)	(номер місяця в кварталі)	(номер Розрахунку)	(номер долату до Розрахунку)				
03	Платник податків	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЮРИСТ І БУХГАЛТЕР"								
<small>(повне найменування юридичної особи чи працівника, згідно з її статутними документами)</small>										
031	Податковий номер ¹ або серія (за наявності) та номер паспорта ² платника єдиного внеску								37970745	
032	UA59080270010111002	Код за КАТОТТГ за місцезнаходженням платника податків або відокремленого підрозділу, якщо Розрахунок подає податковий агент за відокремлений підрозділ								
04	Працювало за трудовими договорами (контрактами) (ознака 101)									1
05	Працювало за цивільно-правовими договорами (ознака 102)									-

грн. коп.

06	Розділ 1. Перевірені дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку на доходи фізичних осіб та військового збору											
	№ з/п	Регістраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ²	Сума доходу		Сума податку на доходи фізичних осіб		Сума військового збору		Ознака доходу	Дата		Ознака подат. соц. пільги
нарахованого			виплаченого	нарахованого	перерахованого	нарахованого	перерахованого	прийняття на роботу (дд/мм/рррр)		заклинення з роботи (дд/мм/рррр)		
1	2	3а	3б	4а	4	5а	5	6	7	8	9	10
6.1	-	8000.00	8000.00	1140.00	1440.00	120.00	120.00	101	-	-	-	-
Всього	X	8000.00	8000.00	1140.00	1440.00	120.00	120.00	X	X	X	X	X

Рисунок 2.2 – Додаток 4ДФ «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору»

Проте, якщо наприклад у одинокій матері одна дитина-інвалід, то застосовується код «02». Це через різні підпункти Податкового кодексу України у Додатку 2 Порядку 4.

Отже, перед виплатою заробітної плати треба сплатити до бюджету ряд податків: ЄСВ, ПДФО та військовий збір. Реквізити для сплати ПДФО за місцезнаходженням можна знайти у відкритому доступі на сайті Головного управління Державної податкової служби України. Нарахування ПДФО: відображається в бухгалтерських облікових регістрах за кредитом субрахунку 641 "Розрахунки з податками та зборами". Утримання ПДФО відображається в бухгалтерських облікових регістрах за дебетом рахунку 641 "Розрахунки з податками та зборами". Звітування про суми нарахованого і сплаченого ПДФО відбувається в електронному документів в спеціальному щоквартальному звіті. При наявності податкових пільг чи знижок необхідно вказувати в звіті відповідним кодом.

2.3 Шляхи вдосконалення обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб

Раціональна податкова система є основною метою влади країни для забезпечення добробуту і розвитку населення. Орієнтир на Європу вимагає такої податкової системи, яка відповідатиме нормам нормативних документів та інтересам платників податків [44]. Нині більшість суб'єктів підприємництва України перебувають у нестійкому фінансовому становищі через економічні та політичні проблеми, тому питання доцільності податкової системи має підвищений попит.

Перш за все варто запропонувати введення прогресивної системи оподаткування (табл. 2.7) . Нами була розроблена така система, посиляючись на мінімальну заробітну плату станом на 1 квітня 2024 року (8000 грн).

Таблиця 2.7 – Прогресивна шкала оподаткування в Україні

Ставка ПДФО, %	Прожитковий мінімум	
	Нижня межа, грн	Верхня межа, грн
15	0	8000
18	8001	14000
21	14001	20000
24	20001	26000
27	26000	32000
30	32001	38000
35	38001	Вище

Розвинуті економіки використовують цю систему, оскільки вона відповідає принципу справедливого оподаткування. Серед позитивних моментів слід відзначити те, що така система зміцнює соціальну функцію податків, бо дозволяє розподілити навантаження. Система передбачає справедливі умови та створює пряму залежність між розміром доходу та ставкою податку. Додатковим є бонус у вигляді контролю податкових обтяжень для людей з високими доходами [45].

Перевагою буде рівномірний розподіл коштів для регулювання соціальних та економічних показників окремих регіонів, проте існуватиме

нерівність у співвідношенні податкових навантажень в регіонах. Впровадження такої системи потягне за собою потребу в додаткових робочих місцях в податкових службах, що можна розглядати як з позитивної точки – нові робочі місця, так і негативної – зросте потреба в коштах від держави.

Тобто, прогресивна система оподаткування створює адекватні умови оподаткування, регулює навантаження осіб з високим доходом, вирівнює соціальний та економічний розвиток за регіоном.

Одним з можливих негативних наслідків запровадження прогресивної системи оподаткування ПДФО в Україні може стати збільшення тіньової економіки [46]. Люди з високим рівнем доходу можуть бути мотивовані приховувати свої доходи, щоб уникнути сплати високих податків. Додатково прогресивна система оподаткування може бути складнішою для адміністрування, що може призвести до зростання адміністративних витрат та бюрократії. Тому слід створити окремий податковий орган, який контролюватиме:

- прийняття на роботу працівника (перевірки щодо легальності працевлаштованих);
- обсяги сплати ПДФО (відповідність діяльності компанії сумам сплачених податків);
- вірність оформлення та наявність ПСП.

Окремий орган з питань ПДФО є необхідним хоча б через те, що серед прямих податкових надходжень найбільшим є кошти від сплаченого ПДФО. Таким чином ефективний контроль за легальністю працевлаштування, справедливим нарахуванням ПДФО та дотриманням норм ПСП може призвести до збільшення надходжень до бюджету за рахунок зменшення тіньової зайнятості та податкових ухилень. Проте водночас є ряд викликів, серед яких [48,47]:

- 1) збільшення витрат бюджету. Створення нового органу потребуватиме додаткових витрат бюджету на його утримання;

2) можливість бюрократизації. Новий орган може призвести до збільшення бюрократії та адміністративних бар'єрів для бізнесу.

Наступним питанням є недосконалість квартальної звітності «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску». Попрацювавши з подачею таких звітів, маємо ряд зауважень та пропозицій. По-перше, відсутність автоматичного пошуку працівників за індивідуальним податковим кодом, наприклад. Така пропозиція є доцільною для обліковців компаній, де більше 30 працівників. Наразі звіт вимагає ручного заповнення всіх даних про працівників.

По-друге, відсутність автоматичного розрахунку сум нарахованих податків. Для юридичних осіб зі штатом до 10 осіб це не є проблемою, проте для великих компаній становить додаткове навантаження у вигляді робочих годин та працівників.

Були одині випадки, коли система не пропускала звітність, ґрунтуючись на помилках, котрих насправді не було, або через моменти з округленням. Податковій службі слід пропрацювати дані моменти, впровадити автоматичний пошук працівника та автоматичний розрахунок сум податків за доходом.

Залишається питання щодо нерівності обсягів надходжень коштів до місцевих бюджетів. Значна частина коштів залишається в «працьовитих» за чисельністю регіонів [49]. Для вирішення цього питання пропонуємо розглянути ідею розподілу коштів не за адресою підприємства, а за місцем державної реєстрації працівника. Це дозволить покращити менш розвинуті в економічному плані регіонів. Таке реформування потягне за собою організаційні питання, так як потрібно буде знайти правильні реквізити для свого регіону. Пропонуємо, запровадити додатковий ресурс «Реквізити для сплати податків» в електронному кабінеті платника.

Поряд з реформуваннями механізму справляння ПДФО доцільно було б вести інформаційну кампанію [50]. Як показала практика чимало людей не

знають розмір стандартної ставки ПДФО. Пропонуємо запровадити інструкції в електронному вигляді та паперовому в будівлях центру платників. Зміст таких інструкцій має включати ставки податку, базу та об'єкт оподаткування, реквізити для сплати тощо. Держава має забезпечити доступ громадянина до цієї інструкції в електронному чи паперовому вигляді, що сприятиме підвищенню податкової обізнаності. Також слід звернути увагу на інші методи розповсюдження інформаційних матеріалів:

- інформаційні ролики на телебаченні та радіо;
- інформація на веб-сайтах державних органів;
- семінари та тренінги для платників податків;
- дні відкритих дверей у податкових органах.

Подібні дії збільшать довіру до влади платників податків, бо буде продемонстровано прозорість та принципи роботи органів влади.

Отже, в якості пропозицій було згадано про автоматизацію звітів, що є необхідним для підприємств з великою кількістю працівників. Таке впровадження значно полегшить роботу обліковців. Також згадали про нерівномірний розподіл коштів між регіонами. В якості вирішення є пропозиція про зарахування ПДФО до бюджету за місцем прописки працівника. У зв'язку з соціальною спрямованістю було рекомендовано запровадити прогресивну систему оподаткування. Така практика користується в Європі. При спілкування з клієнтами було виявлено, що люди мало обізнані навіть в ставка податку, тому є потреба в інформаційній кампанії, наприклад інструкцій.

ВИСНОВКИ

Актуальність даної кваліфікаційної роботи обумовлюється тим, що ПДФО наразі є одним з найпоширеніших у світі податків, що стягується з особистих доходів населення. Це зумовлює його значну роль у формуванні доходів бюджету та регулюванні економічних відносин. Правильне ведення обліку розрахунків за ПДФО є важливою умовою виконання податкового законодавства.

Поняття податку, зокрема ПДФО, є законодавчо закріплено в ПКУ. Ми визначили податок як обов'язковий платіж до бюджету. Його елементами є платник податку, база та об'єкт оподаткування, ставка. Окрім, ПКУ нормативно-правові засади слід шукати також в інших документах, таких як Земельний кодекс України, Сімейний кодекс України, листи-роз'яснення від ДПС тощо. Такий стан справ пов'язаний з широкою варіативністю бази та об'єктів оподаткування ПДФО.

Також актуальність питання ПДФО підтверджено пошуковими результатами Google Trends за 2019-2024 роки та лідерською позицією серед прямих податкових надходжень до бюджету України. Також окрім фіскальної вагомості даного податку, згадали про соціальний аспект. В Україні є можливість зменшення податкового тягаря у вигляді менших ставок, ПСП чи податкових знижок. Порядок отримання згаданих можливостей прописані в ПКУ.

Було проаналізовано закордонний досвід справляння ПДФО у Німеччині, Данії та США. Прогресивну систему оподаткування мають більшість країн Європи, так як вона є соціально справедливою по відношенню до різних верств населення. Об'єднання подружжя чи сімейна пара у єдиного платника ПДФО може призвести до зменшення податкового тягаря. У разі випадку проживання платника податку в іншій країні застосовується Угода про уникнення подвійного оподаткування. Україна уклала договори більше ніж з 70 країнами світу.

Задля повноти фінансового стану ТОВ «Юрист і бухгалтер» нами були проведені певні розрахунки. Доцільним визначили розрахувати показники ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності. Загалом всі показники знаходяться в допустимих межах. Зокрема в 2022 і 2023 році через військові дії зафіксували тенденцію до зменшення певних показників. Нами було запропоновано переглянути структуру активів, договори та терміни сплати за надані нами аутсорсингові послуги. Було наведено кореспонденції нарахування та сплати ПДФО під час виплати заробітної плати та лікарняних за рахунок ТОВ «Юрист і бухгалтер» та Пенсійного фонду України. За обліком з ПДФО закріплений субрахунок 641 «Розрахунок за податками». Даний рахунок свідчить про нарахування та сплату даного податку.

Підсумовуючі теоретичні, законодавчі, практичні та закордонні аспекти обліку та механізму справлення ПДФО нами було запропоновано певні шляхи вдосконалення. З метою підвищення соціальної функції ПДФО слід розглянути можливість впровадження прогресивної системи оподаткування. Розвинуті економіки країн Європи мають позитивний досвід такої системи. Задля підвищення контролю доречно було б створити окремий податковий орган. Також було згадано про нерівність податкових надходжень між регіонами та низьку податкову обізнаність громадян.

Під час звітування «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску» було зафіксовано недоліки. Відсутність пошуку працівника за податковим номером та автоматичного розрахунку сум податків значно ускладнює процес роботи для обліковців компанії з штатом більше ніж 30 співробітників.

Підсумувавши, теоретичні аспекти та практичний досвід, представлені в роботі, підкреслюють вагомість обліку розрахунків ПДФО. Отримані результати сприяють не лише академічному розумінню податкових та облікових засад ПДФО, але і також виявляють їхню практичну цінність для держави та підприємницької діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податкова система : навчальний посібник / Андрущенко В. Л., Осмятченко В. О., Ізмайлов Я. О., Тучак Т. В. та ін. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 492 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні» ; т. 155)
2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 1 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 26.03.2024).
3. Лободіна З.М. Податок на доходи фізичних осіб як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток держави. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. 2017. № 6(34). С. 52–57
4. Дедусенко М. Л., Пруднікова М. О. Фіскальний зміст податку на доходи фізичних осіб та фактори, що впливають на його надходження. Молодий учений. - 2014. - №7. - С. 327-331.
5. "Про затвердження Податкового роз'яснення щодо застосування окремих норм Закону України "Про податок з доходів фізичних осіб" в частині оподаткування іноземців та нерезидентів". Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/arhiv/podatкова-baza-do-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/uzagalnyuyuchi-podatkovy-rozyasnennya/zagalniy-reestr-/print-59056.html> (дата звернення: 30.03.2024).
6. Рядінська В. О., Дмитрик О. О. Трансформація змісту поняття «доходи фізичних осіб» в податковому законодавстві України. Kyiv Law Journal. 2023. № 1. С. 93–99. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.14> (дата звернення: 30.03.2024).
7. Визначення бази з метою розрахунку ПДФО для іноземного доходу у вигляді дивідендів. ibuhgalter.net Сучасний бухгалтерський портал. URL: <https://ibuhgalter.net/news/23141> (дата звернення: 02.04.2024).

8. Дутова Н.В., Лесік Є.С. Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: проблема та вдосконалення на базі досвіду зарубіжних країн. Економіка і організація управління. 2019. № 1(33). С. 43–52.

9. Макогон В.Д. Особливості становлення та розвитку податкової системи України. Сучасні тенденції розвитку обліку, оподаткування та міжнародних економічних відносин : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 31 травня 2019 р. Харків : ХНАДУ, 2019. С. 39–41.

10. Кучеркова С. Окремі аспекти податку на доходи фізичних осіб. Галицький економічний вісник. 2021. Том 73. № 6. С. 16-24.

11. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ : станом на 4 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 04.04.2024).

12. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III : станом на 28 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 06.04.2024).

13. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 06.04.2024).

14. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи : Наказ М-ва фінансів України від 02.10.2015 р. № 859 : станом на 5 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-15#Text> (дата звернення: 10.04.2024).

15. Головне управління ДПС в Одеській області. od.tax.gov.ua. URL: <https://od.tax.gov.ua/dlya-gromadskosti> (дата звернення: 10.04.2024).

16. Макроекономічні показники. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators> (дата звернення: 15.04.2021).

17. Кравченко О.В., Пуговкіна Ю.А. Вітчизняна практика та закордонний досвід справляння податку на доходи фізичних осіб. Вісник Сумського державного університету. 2023. Серія: Економіка, № 2. С. 32–37.

18. Лега О. В., Черненко К. В. Фіскальна та регулююча роль податку на доходи фізичних осіб у воєнний час. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. № 3(03)/. С. 19–25. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.3-4> (дата звернення: 15.04.2024).

19. Скорик М., Чемерис Т. Аналіз впливу повномасштабної війни на державний бюджет України. Молодий вчений. 2023. № 5 (117). С. 179–183. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-35> (дата звернення: 15.04.2024).

20. Прожитковий мінімум в Україні (2000-2024). Ставки, індекси, тарифи. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/> (дата звернення: 15.04.2024).

21. Кравченко О., Пуговкіна Ю. Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Дніпро, 4–5 берез. 2024 р. 2024. С. 28–29.

22. Суворова, С., Кульганік, О. Тіньова економіка в Україні: стан та шляхи подолання, 2023, Цифрова економіка та економічна безпека, 8 (08), 168-172. <https://doi.org/10.32782/dees.8-28>

23. Юрчик Г. Тіньова економіка: методи оцінювання, масштаби та фіскальні втрати в Україні. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології». 5-6 бер. 2024. К.: НАУ, 2024. с.87-92

24. . Бак Н.А. Фіскальна результативність адміністрування ПДФО в Україні та напрями її поліпшення. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2020/3_20_ukr/38.pdf (дата звернення: 20.04.2024 р.)

25. Кміть В. М. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. № 6. С. 542–547.
26. Карпишин Н. І., Ніпіалід О. Ю. Податок на доходи фізичних осіб: практика та проблематика справляння в місцеві бюджети України. *Науково-виробничий журнал*. 2019. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37524/1/стаття%20Карпишин,%20Ніпіаліді.pdf>.
27. Жаворонок А. В., Павлюк А. О. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів. *Молодий вчений*. 2018. №10 (62). URL: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-3_0- pages-184_190.pdf (дата звернення: 20.04.2024).
28. Top Personal Income Tax Rates in Europe, 2024. Tax Foundation. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/top-personal-income-tax-rates-europe-2024/> (date of access: 20.04.2024).
29. Germany - individual - deductions. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/germany/individual/deductions> (date of access: 20.04.2024).
30. Світовий досвід оподаткування: Німеччина. Офіційний портал державної фіскальної служби України. Офіційний портал URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvidkozvitk/svitovui-dosvid/germany/>
31. Акімова М.І., Яркевич Н.В., Загальна характеристика податкових систем країн північної Європи: переваги та недоліки. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*. 2019. Т. 1, № 85. С. 3. URL: <https://doi.org/10.31713/ve120191> (дата звернення: 25.04.2024).
32. Denmark - individual - deductions. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/denmark/individual/deductions> (date of access: 25.04.2024).

33. Швець Ю.О., Бахметова Я.Ю. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 771–775.

34. United states - individual - deductions. Worldwide Tax Summaries Online. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/united-states/individual/deductions> (date of access: 25.04.2024).

35. List of Countries by Personal Income Tax Rate | Europe. Trading economics | 20 million indicators from 196 countries. url: <https://tradingeconomics.com/country-list/personal-income-tax-rate?continent=europe> (date of access: 25.04.2024).

36. ДПС: Іноземні доходи не оподатковуються двічі. Територіальні органи ДПС у Миколаївській області. URL: <https://mk.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-440363.html> (дата звернення: 01.05.2024).

37. Коефіцієнт абсолютної ліквідності. Фінансовий аналіз та висновок. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/250-koefitsient-absolyutnoji-likvidnosti> (дата звернення: 01.05.2024).

38. Рахунки для сплати платежів. sumy.tax.gov.ua. URL: <https://sumy.tax.gov.ua/rahunki-dlya-splati-platejiv> (дата звернення: 01.05.2024).

39. ПСП-2024: кому і як надавати. Бухгалтерія для бюджету та ОМС. URL: <https://oblikbudget.com.ua/article/16572-psp-2024-komu-i-yak-nadavati> (дата звернення: 01.05.2024).

40. Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги : Постанова Каб. Міністрів України від 29.12.2010 р. № 1227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-2010-p#Text> (дата звернення: 01.05.2024).

41. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19). Виплати працівникам : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text (дата звернення: 15.05.2024).

42. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а та : Наказ М-ва фінансів України від 13.01.2015 р. № 4 : станом на 16 лют. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text> (дата звернення: 15.05.2024).

43. Податкова соціальна пільга в прикладах і таблицях. URL: <https://ezarplata.expertus.com.ua>. URL: <https://ezarplata.expertus.com.ua/10003658> (дата звернення: 15.05.2024).

44. Леоненко В. О. Перспективи та недоліки впровадження реформ європейської податкової системи в Україні. Вісник ХНУ. 2016. № 11. С. 28–32.

45. Мережко С., Ушолік Н., Лизунова О. Порівняльний аналіз податкових систем зарубіжних країн та України. Економіка та суспільство. 2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-76> (дата звернення: 20.05.2024).

46. Данилишин В., Синиця С. НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ. Економіка та суспільство. 2021. № 27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-13> (дата звернення: 20.05.2024).

47. Лисак І. В. Діяльність фіскальних органів щодо забезпечення ефективності справляння ПДФО в Україні. 2019. С. 153–156. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34202/1/152.pdf> (дата звернення: 20.05.2024).

48. Кміть В. М. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи розвитку в Україні. Гроші, фінанси і кредит. 2018. № 6. С. 542–547

49. Галамай Р. Я. Шляхи підвищення ефективності справляння податків до бюджетів територіальних громад на основі податкового менеджменту. Регіональна економіка. 2020. № 4. URL: http://re.gov.ua/re202004/re202004_086_HalamayRYa.pdf (дата звернення: 20.05.2024).
50. Кулаков Є. В., Кушал І. М. Податкова обізнаність суспільства, як рушійний чинник розвитку електронної демократії. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2023. № 6 (276). С. 26–30. URL: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-276-6-26-30> (дата звернення: 20.05.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

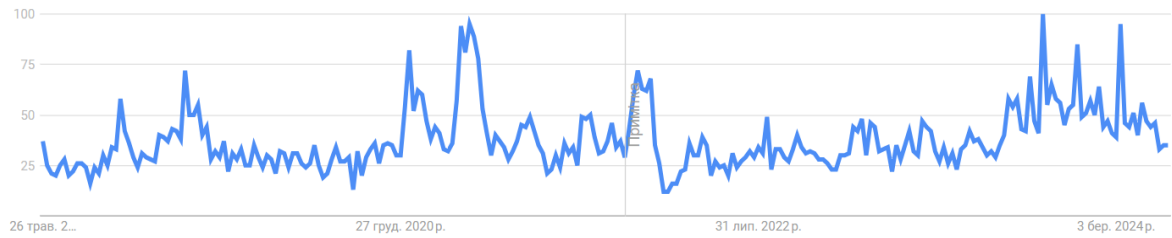

Рисунок А.1 - Динаміка запитів ПДФО в Україні за 2019-2024 рр.

Додаток Б

Таблиця Б.1. - Розмір ПСП і граничний розмір доходу для її застосування у 2024 році

Категорії осіб, що можуть скористатись правом зменшення суми місячного оподаткованого доходу у вигляді зарплати на суму ПСП з ПДФО	Розмір ПСП з ПДФО, %	Сума ПСП з ПДФО, грн	Граничний розмір доходу для застосування ПСП, грн
Для будь-якого платника податку (пп. 169.1.1 ПКУ)	100%	1514	4240
Для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, — з розрахунку на кожну таку дитину (пп. 169.1.2 ПКУ)	100%	1514 x кількість дітей	одному з батьків 4240 x кількість дітей
Для платника податку, який (пп. «а», «б» пп. 169.1.3 ПКУ): а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником — з розрахунку на кожну дитину віком до 18 років; б) утримує дитину-інваліда — з розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років	150%	2271 x кількість дітей	4240 x кількість дітей
Для платника податку, який (пп. «в» — «е» пп. 169.1.3 ПКУ): в) є особою, віднесеною законом до першої або другої категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи; г) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом; г) є інвалідом I або II групи, у т.ч. з дитинства, крім інвалідів, пільга яким визначена пп. «б» пп. 169.1.4 ПКУ; д) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів; е) є учасником бойових дій на території інших країн у період після ДСВ, на якого поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», крім осіб, визначених у пп. «б» пп. 169.1.4 ПКУ	150%	2271	4240

Продовження додатка Б

<p>Для платника податку, який є (пп. «а» — «г» <u>п.п.</u> 169.1.4 ПКУ):</p> <p>а) Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями «За відвагу»;</p> <p>б) учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та інвалідом I і II груп, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;</p> <p>в) колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою;</p> <p>г) особою, яка була насильно вивезена з території колишнього СРСР під час Другої світової війни на територію держав, що перебували у стані війни з колишнім СРСР або були окуповані фашистською Німеччиною та її союзниками;</p> <p>г) особою, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська Федерація) у період з 8 вересня 1941 року до 27 січня 1944 року</p>	200%	3028	4240
--	------	------	------

Додаток В

Директору ТОВ «Юрист і
бухгалтер»

Коляді Вадиму Анатолійовичу

(Посада працівника)

(ПІБ)

ЗАЯВА**про застосування податкової соціальної пільги**

1. Прошу застосовувати до нарахованого мені доходу у вигляді заробітної плати податкову соціальну пільгу в розмірі, визначеному в підпункті 169.1.2 Податкового кодексу України.
2. Для застосування податкової соціальної пільги надаю такі документи:
  - 1) копію свідоцтва про народження ПІБ
  - 2) копію свідоцтва про народження ПІБ
3. Мені відомо, що згідно з підпунктом 169.2.1 Податкового кодексу України податкова соціальна пільга застосовується до нарахованого платнику податку місячного доходу у вигляді заробітної плати лише за одним місцем його нарахування (виплати).
4. Мій чоловік, ПІБ, не користується правом на збільшення розміру доходу кратно до кількості дітей відповідно до підпункту 169.4.1 Податкового кодексу України.

Дата

Підпис